

ONDERWIJSVISITATIE

productdesign

Een onderzoek naar de kwaliteit van de twee-cycli-opleiding
productdesign aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

juni 2003

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding productdesign brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in het najaar van 2002 heeft verricht naar de kwaliteit van de twee-cycli-opleiding productdesign in Vlaanderen. De opleiding is een unieke opleiding in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens is de VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

inhoudsopgave

---

voorwoord

de visitatie productdesign	4
----------------------------------	---

1	inleiding	4
2	de visitatiecommissie.....	4
2.1	samenstelling.....	4
2.2	taakomschrijving.....	5
2.3	werkwijze	5

bevindingen en aanbevelingen.....	7
-----------------------------------	---

1	bespreking van de thema's.....	7
1.1	voorstelling van de opleiding	7
1.2	concretisering kwaliteitszorg in de opleiding	8
1.3	personeel	9
1.4	materiële en financiële randvoorwaarden	10
1.5	onderwijsdoelstellingen	11
1.6	opleidingsprogramma: opbouw en inhoud	12
1.7	afstudeerwerk en werkveldervaring	13
1.8	internationale dimensie	13
1.9	leersituatie	14
1.10	toetsing en evaluatie.....	14
1.11	studie- en studentenbegeleiding.....	15
1.12	studeerbaarheid en studierendement	15
1.13	afgestudeerden.....	15
1.14	maatschappelijk dienstverlening	16
1.15	onderzoek.....	16
1.16	beoefening en ontwikkeling van de kunsten	17
2	conclusies.....	17

bijlagen.....	20
---------------	----

1	curriculum vitae van de commissieleden
2	thema's van het zelfevaluatierapport
3	bezoekschema

de visitatie productdesign

---

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding Productdesign, die zij in mei 2002 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een unieke twee-cycli-opleiding die aangeboden wordt door de Katholieke Hogeschool Limburg.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van de VLHORA in zijn vergadering van 9 november 2001.

De commissie is als volgt samengesteld:

voorzitter

- Werner Schultze-Bahr, docent Hochschule Magdeburg, industrieel ontwerper

secretaris

- Freddy Puts, secretaris

leden

- Lou Beeren, industrieel ontwerper,
- Frans de la Haye, industrieel ontwerper

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatierapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 22 maart 2002. Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht.

In de installatievergadering heeft de commissie de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatierapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden besproken op de voorbereidende vergadering van 6 mei 2002.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding Productdesign. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatierapport en werden door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd in de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon worden gebruikt zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de opleiding in Vlaanderen. Aangezien het een unieke opleiding betreft, heeft de commissie één rapport opgemaakt, dat geldt als terugmeldingsrapport en als openbaar rapport.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en op punt gesteld in juni 2002.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden ze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing terzake.

1 bespreking van de thema's

1.1 voorstelling van de opleiding

De opleiding Productdesign van de Katholieke Hogeschool Limburg is geïntegreerd in het departement Audiovisuele en Beeldende Kunst, Weg naar As 50, 3600 Genk.

Het is een unieke basisopleiding zonder opties en is een onderdeel van het studiegebied audiovisuele en beeldende kunst. Ze maakt deel uit van het hoger onderwijs van 2 cycli en duurt 5 jaar (2 kandidaatsjaren en 3 meesterschapjaren). In het 2e meesterschapjaar kunnen de studenten voor een waarde van 9 studiepunten een keuze maken uit 3 pakketten: lerarenopleiding, ondernemen en presentatietechnieken. De afgestudeerden behalen het diploma van meester in de productdesign.

Naast deze basisopleiding biedt het departement Audiovisuele en Beeldende Kunst op dezelfde locatie nog twee andere basisopleidingen met een studieduur van 4 jaar aan die ook tot het hoger onderwijs van 2 cycli behoren, namelijk Audiovisuele Kunst (met 3 opties: Animatie, Medium en Communicatie & Mediadesign) en Beeldende Kunst (met 2 opties: Fotografie en Grafische en Reclamevormgeving).

De informatie over de opleidingen is overgenomen uit het zelfevaluatie rapport ter voorbereiding van de visitatie. De commissie vond het wel eigenaardig dat de KHLim-Gids voor het academiejaar 2001-2002 ietwat verschillende gegevens bevat over de keuzepakketten in Productdesign en over de opties in Audiovisuele Kunst.

De opleiding Productdesign is gegroeid vanuit de opleiding Industriële Vormgeving, waarmee in 1969 werd gestart door het Stedelijk Hoger Instituut voor Visuele Communicatie en Vormgeving Genk.

In Vlaanderen zijn er naast de basisopleiding Productdesign nog twee andere enigszins verwante opleidingen: de basisopleidingen Productontwikkeling (Hogeschool Antwerpen) en Industrieel Ontwerpen (Hogeschool West-Vlaanderen). Ook deze opleidingen zijn uniek in Vlaanderen. Er zijn vanuit de opleiding Productdesign - nauwelijks contacten met de twee andere verwante opleidingen. De visitatiecommissie kan en wenst geen uitspraken te doen over de uniciteit van deze 3 opleidingen, maar is er inzake Productdesign van overtuigd dat de opleiding zich duidelijker zal moeten profileren, wil ze haar onafhankelijke positie handhaven. Uit de gepresenteerde eindwerken en het jaarboek blijkt dit unieke karakter alvast niet. De opleiding Productdesign

legt in haar profilering sterk de nadruk op het kunstzinnige aspect van de opleiding, maar heeft daarbij wellicht te zeer de traditionele kunstnijverheid in gedachten: 'de kunstenaar die zich het lot van het industriële product aantrekt', een benadering die in het moderne bedrijfsleven slecht valt. Het kunstzinnige aspect dient wellicht ruimer en in creatieve zin geïnterpreteerd te worden als het ontwikkelen van een permanent kritische houding, gekoppeld aan het vermogen (vakmanschap) om voor problemen nieuwe, verrassende oplossingen te zoeken, waarbij men zich laat leiden door een 'back-to-basics'-houding: het ontwerpen van functionele gereedschappen met praktische voordelen en een hoge esthetische kwaliteit, gecombineerd met aandacht voor eenvoud, helderheid, eerlijkheid en de maatschappelijke context (ecodesign lijkt de leidinggevenden een interessante profileringsoptie voor de toekomst). In het licht van dit alles en met het oog op een buitenlandse profilering is het wellicht ook beter de naam van het departement definitief te wijzigen in 'Media & Design Academy'.

De visitatiecommissie stelt ook vast dat er een proliferatie is van design-, ontwerp- en/of vormgevingopleidingen. Binnen een straal van 100 kilometer vanuit Genk vindt ze meer dan 10 verwante opleidingen. Alleen in Nederland al zijn er 19 door de Beroepsorganisatie voor Nederlandse Ontwerpers toegelaten vormgeving/designopleidingen. Het aantal opleidingen van deze soort in Duitsland bedraagt op zijn minst 20, waarvan 4 alleen al in de grensstreek met België en Nederland. Zelfs al zouden alle studenten in deze beperkte markt een baan kunnen vinden (wat ten eerste te betwijfelen valt), dan nog lijkt een onderzoek naar fusies en samenwerking met andere opleidingen, ook op internationaal niveau, erg wenselijk.

1.2 concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding

Als instrument voor de kwaliteitszorg gebruikt het departement sinds het academiejaar 2001-2002 het PROZA-model. Een expliciet strategisch plan, duidelijke operationele doelstellingen en concrete, strikt omschreven eindcompetenties moeten nog ontwikkeld worden. Er moet ook meer werk gemaakt worden van de systematische opvolging van de verbeterdoelen. Een aantal docenten is van oordeel dat het vastleggen van criteria voor de kwaliteitszorg in het kunstonderwijs moeilijk te realiseren valt, wat wellicht hun matige belangstelling voor kwaliteitszorg verklaart.

De 'mission statement' van de opleiding Productdesign is verwoord in het Alden-Biezendocument. De daarin geformuleerde visie wordt echter onvoldoende geconcretiseerd in het opleidingsprogramma en vooral in de resultaten van het werk. Bovendien is dit document te vaag en biedt het onvoldoende aanknopingspunten om een langetermijnvisie op de opleiding uit te werken.

Het zelfevaluatie-rapport ter voorbereiding van de visitatie kan over het algemeen model staan voor degelijkheid, zorgvuldigheid en vooral voor openhartigheid. Het getuigt van de kracht van de opleiding dat ze haar zwakke en sterke punten onderkent. De vraag rijst echter of de leidinggevenden ook de kracht zullen hebben om, vertrekkend van het zelfevaluatie-rapport en de bevindingen van de visitatiecommissie, de nodige

verbeteracties te ondernemen. Daarbij zal een concreet actieplan moeten worden opgesteld met duidelijke prioriteiten, zullen harde afspraken moeten worden gemaakt met alle medewerkers over taak en termijn, zullen de resultaten van deze afspraken regelmatig moeten worden geëvalueerd en zullen de medewerkers ook moeten worden afgerekend op de bereikte resultaten.

Dit kan alleen als de leidinggevenden over de nodige autoriteit beschikken die door de docenten erkend en geaccepteerd wordt, en als ze voldoende vertrouwen, openheid en gemeenschappelijk enthousiasme kunnen creëren bij alle medewerkers. Uit het gesprek met de docenten is echter gebleken dat de vrees bestaat dat nog eens een tiental docenten zouden worden weggesaneerd, dat ze niet geraadpleegd werden bij het samenstellen van het evaluatierapport en dat met hun reacties op het zelfevaluatierapport geen rekening werd gehouden (zogezegd omdat men in tijdnood zat). Moet dan niet veeleer worden gedacht aan het aantrekken van een externe deskundige om de opleiding te vernieuwen, of moet men nòg verder gaan en net als in het bedrijfsleven de zaak sluiten en opnieuw beginnen? Ook deze laatste optie zou moeten worden bekeken, al was het maar in de vorm van brainstorming. Misschien is het een interessant thema voor een volgende workshop van de IDEM (International Design Education Meeting): 'Hoe zou een nieuwe opleiding industrieel ontwerpen/industrial design er moeten uitzien?', waarbij men dan vooral de studenten eens aan het woord laat.

1.3 personeel

In de loop van de voorbije 5 jaar is het onderwijzend personeel tot de helft gereduceerd en hebben niet alleen een aantal sterk inspirerende en stimulerende krachten de opleiding verlaten, maar zijn ook noodzakelijke competenties verdwenen. De taakbelasting heeft stilaan haar aanvaardbare grenzen bereikt en de werkdruk en de versnippering van opdrachten vormen een hinderpaal voor verdere professionalisering en competentieontwikkeling. Bij een relatief dure opleiding die slechts een 80-tal studenten telt, kan de hogeschool door de enveloppenfinanciering moeilijk anders dan bezuinigen. Ze zou daarbij echter minder moeten uitgaan van een kwantitatieve en meer van een kwalitatieve aanpak.

Veel van de overgebleven docenten missen de nodige praktijkervaring en/of hebben geen direct contact met de praktijk van de beroepsuitoefening. Sommigen zijn nog weinig gemotiveerd. Vooral de studenten van de meesterschapjaren hebben het daar moeilijk mee. Ze vervelen zich, vinden dat ze weinig zinvolle opdrachten krijgen, dat opdrachten vaak worden opgedrongen, dat de docenten teveel met piepschuim werken en te weinig met andere materialen. Ze zijn ook van oordeel dat de jaarverantwoordelijken van het 1e en 2e meesterschapjaar te weinig initiatief nemen en dat bepaalde docenten zich in het bijzijn van studenten weinig discreet uitlaten over sommige collega's. Anderzijds ervaren alle studenten dan weer een positieve inbreng via de weinige gastcolleges en via de jaarlijkse workshop, zelfs al sluiten die niet altijd aan bij de gedoeerde opleidingsonderdelen.

Wetenschap en technologie evolueren erg snel. ICT wint – tot spijt van wie het benijdt – steeds meer veld. Sommige leden van het onderwijzend personeel hebben het dan ook moeilijk om bij te blijven, zeker als ze een erg versnipperde onderwijsopdracht hebben en daarbij ook nog de nieuwe ontwikkelingen in de didactiek willen volgen. De studenten en de afgestudeerden hebben ook de indruk dat bepaalde docenten niet bij zijn. De hogeschool en het departement zouden navorming moeten stimuleren en de kosten daarvoor op zich nemen, maar volgens de docenten is dat niet het geval en moeten zij de kosten meestal zelf dragen.

Volgens de visitatiecommissie kan inzake personeelsbeleid op korte termijn gedacht worden aan het inschakelen van de docenten zonder of met beperkte praktijkervaring bij de theoretische opleidingsonderdelen, meer werken met workshops die verzorgd worden door gastdocenten met naam en met praktijkervaring, het inschakelen van talentvolle jonge ontwerpers (bijvoorbeeld afgestudeerden), vooral in het begeleiden van projecten, en aan uitwisseling van docenten (en niet alleen van studenten) met andere ontwerp/designopleidingen. Op middellange termijn dient het departement de volgende mogelijkheden te overwegen: uitbreiding van het onderwijzend personeel, alleen aanstellingen op tijdelijke basis (4 à 5 jaar) waarbij heraanstelling mogelijk maar zeker niet vanzelfsprekend is, zoeken naar een goed evenwicht tussen medewerkers uit de praktijk en docenten met didactische ervaring en zoeken naar medewerkers van buiten de regio (internationaal) om komaf te maken met het sterk provinciale karakter van de opleiding.

1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het huidige gebouw biedt mogelijkheden om een kwalitatief hoogstaand opleidingscentrum te worden. Het heeft karakter en er is ook voldoende ruimte, die echter niet altijd efficiënt benut wordt. Het achterstallig onderhoud, de inrichting van de hal en het ontbreken van een kwalitatieve grafische aankleding zorgen voor een negatieve uitstraling. Het departement zal overigens binnenkort niet meer over dit gebouw kunnen beschikken.

De praktijkruimten in de kelder zijn behoorlijk (soms op het hinderlijke af) voorzien van soms wel verouderde en niet altijd even veilige apparatuur, maar ze zijn onoverzichtelijk en moeilijk te beheren. De modelbouw is erg klassiek op hout en metaal gericht, terwijl het keramiek- en klei-atelier staat te verkommeren. Het is onduidelijk of het ambachtelijk omgaan met moderne composietmaterialen en andere kunststoffen wel voldoende aandacht krijgt. Volgens de studenten is dit in elk geval niet zo. De studenten betreuren ook - terecht - dat de ateliers alleen 's middags van 13.00 tot 17.00 uur toegankelijk zijn. Volgens de docenten kunnen ze alleen langer worden opengesteld als er meer personeel is.

De mediatheek beschikt over een beperkte, relatief verouderde basiscollectie, maar er zijn weinig cd-rom's en een aantal standaardwerken ontbreken. De docenten zijn zich daarvan bewust.

Zowel de studenten als de docenten klagen over problemen met het computernetwerk. De opleiding beschikt ook over te weinig scanners, printers en plotters. Ook het aantal pc's, vooral die waarop internet kan worden geconsulteerd, volstaat niet. Eigenaardig genoeg wordt nauwelijks gebruikgemaakt van de pc's waarover de andere opleidingen in het departement beschikken (wellicht omdat de studenten en docenten thuis zelf betere pc's hebben).

Het departement heeft dringend een presentatieruimte (met geluidsinstallatie, pc- en projectiefaciliteiten) en een ontmoetingsruimte voor de studenten nodig.

De visitatiecommissie heeft begrip voor het feit dat een opleiding met slechts een 80-tal studenten een moeilijk te financieren luxe vormt. Het departement zal dan ook nog meer werk moeten maken van samenwerking met en sponsoring door de industrie of anderen. Er moet ook eens gedacht worden aan de mogelijkheden die de Europese Unie biedt voor economisch zwakkere regio's.

1.5 onderwijsdoelstellingen

Volgens de afgestudeerden en de vertegenwoordigers van het werkveld met wie de visitatiecommissie heeft gesproken, is de opleiding minder technisch gericht dan de andere ontwerpopleidingen in Vlaanderen. De opleiding in Genk hecht volgens hen meer belang aan ideeënvorming en filosofisch-ethische aspecten. Uit de gesprekken met de docenten en de leidinggevenden is dan weer duidelijk geworden dat ze het niet eens zijn over het respectieve aandeel van de technische en de creatieve componenten in de opleiding. Ook blijkt er geen eensgezindheid te bestaan over de didactische visie: de enen huldigen een resultaatgerichte visie, de anderen een globale visie.

Bij veel ontwerp/designopleidingen zijn de traditionele ateliers, waarin veel tijd besteed wordt aan het maken van modellen, afgebouwd ten koste van een vormlabo waarbij het werken met computer centraal staat. Volgens het zelfevaluatierapport is de opleiding Productdesign van plan eenzelfde weg te bewandelen. In het werkveld wordt inderdaad steeds meer gebruikgemaakt van computerondersteunde technieken, waarbij virtuele modelbouw, animatie, visualisering via pc en multimediale technieken onontbeerlijk zijn. Bij het volgen van deze evolutie komt het erop aan een goed evenwicht te vinden tussen de traditionele werkplaats en het vormlabo en mag men niet vergeten dat leren zien en vormgevoeligheid nog altijd het best kunnen worden ontwikkeld door te tekenen, te schetsen en het manueel vervaardigen van 3D-vormstudies. Is het idee voldoende concreet, dan volgt de verdere uitwerking en communicatie door middel van de computer. De opleiding zal er zich ernstig over moeten bezinnen welke kennis, vaardigheden en technologieën voor de afgestudeerde essentieel zijn en welke overbodig of bijkomstig.

1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Uit de gesprekken met de leidinggevenden is niet echt duidelijk geworden of er nu al dan niet om de 8 weken opleidingsvergaderingen plaatshebben, en of daarbij een eventuele bijsturing van het opleidingsprogramma aan de orde is. Uit de ter beschikking gestelde documenten kan de visitatiecommissie alleen concluderen dat er vooral vergaderd wordt over interne, uitrustings- en organisatorische problemen en te weinig over de toekomstige opleidingsstructuur en het opleidingsprogramma.

Uit het gesprek met de studenten is alvast gebleken dat er een kloof bestaat tussen de zinvolle opdrachten in de kandidaturen waarbij er een duidelijk verband is met de theoretische opleidingsonderdelen, en de opdrachten in de meesterschapsjaren die volgens hen minder stimulerend zijn en waarbij de theorie op een niet altijd even geslaagde wijze in de projecten geïntegreerd is. Volgens de docenten is dit te wijten aan het feit dat de studenten in de kandidaturen sterk begeleid worden en meer vrijheid krijgen in de meesterschapsjaren. Toch blijken de kandidatuurstudenten helemaal niet te klagen over een gebrek aan vrijheid. Hoewel wellicht ook docentgebonden factoren een rol spelen, vindt de visitatiecommissie dat er in de meesterjaren sterk aan het opleidingsconcept en de didactische aanpak zal moeten worden gesleuteld, en liefst zo vlug mogelijk.

Dat er in het opleidingsprogramma geen plaats is vrijgemaakt voor vreemde talen (de studenten stelden vooral behoefte te hebben aan een cursus Engels), voor argumentatie, gespreks-, vergader- en presentatietechniek (inclusief training) en voor het ontwikkelen van teamgeest, ervaart de commissie als een gebrek. Een en ander staat bovendien in schril contrast met het feit dat er in de opleiding relatief veel tijd wordt uitgetrokken voor humane wetenschappen, die dan nog te veel zijn opgesplitst in afzonderlijke opleidingsonderdelen en elkaar gedeeltelijk overlappen. In dit verband kan ook nog gesignaleerd worden dat de studenten vinden dat er teveel aandacht wordt besteed aan marketing.

Het aandeel van tekenen in de opleiding zou wellicht ook eens opnieuw moeten worden bekeken, waarbij de vraag rijst wat in het licht van ICT nog essentieel is. De studenten vragen zich in elk geval af of leren werken - met waterverf in het 1e jaar nog wel relevant is.

De afgestudeerden wezen er tijdens het gesprek op dat er voor het opleidingsonderdeel visualisering of bij projecten inzake fotografie, animatie, grafische vormgeving en multimedia weinig of niet wordt samengewerkt met de andere opleidingen in het departement. Volgens de opleidingscoördinator heeft dit te maken met het kwalitatieve niveau. De visitatiecommissie vindt nog altijd dat dergelijke samenwerking heel productief en verrijkend voor beide partijen kan zijn en zou zelfs nog verder willen gaan. Het valt immers op dat in de verschillende opleidingen die het departement aanbiedt heel wat opleidingsonderdelen met dezelfde of gelijkaardige namen voorkomen. Waarom dan niet, vooral bij theoretische opleidingsonderdelen, over de opleidingen heen werken met grotere groepen studenten? Het zou in elk geval een mooie rationalisering zijn, die uiteraard ernstige gevolgen zou hebben voor de onderwijsopdracht van sommige docenten. Een voorbeeld

van mogelijke synergie, dat werd uitgewerkt door de voorzitter van de visitatiecommissie, is als bijlage bij dit verslag gevoegd.

1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

Het afstudeerwerk in het 3e meesterschapsjaar omvat 3 individuele projecten: een onderzoeksproject, een industrieel project en een aantal korte projecten. Die zijn samen goed voor 51 van de 60 studiepunten, althans volgens het zelfevaluatie-rapport. Volgens de studiegids bedraagt het aandeel van het eindwerk 48 studiepunten. De beoordelingscriteria zijn onvoldoende transparant voor de studenten, zodat, vooral bij de korte projecten, een indruk van subjectiviteit ontstaat. De vertegenwoordigers van de afgestudeerden zijn voorstander van één enkel afstudeerproject, onder andere omdat het moeilijk is een evenwichtige tijdsbesteding te plannen bij 3 projecten. Volgens de docenten krijgen de studenten nochtans een fasering aangereikt in de vorm van een stappenplan. De visitatiecommissie stelt voor de korte projecten eventueel niet meer te beschouwen als een onderdeel van het afstudeerproject, zodat nog twee projecten overblijven, waarvan één een gezamenlijk project zou worden dat door de studenten individueel wordt uitgewerkt. Dit heeft de volgende voordelen: betere objectieve vergelijkingsmogelijkheden, bevordering van onderlinge contacten en samenwerking en mogelijkheid tot efficiëntere begeleiding.

De studenten, de docenten, de vertegenwoordigers van de afgestudeerden en die van het werkveld stelden tijdens de gesprekken unaniem dat een stage van 8 weken veel te kort is en te weinig leerkansen biedt. De visitatiecommissie is van oordeel dat alleen een stage van 3 tot 6 maanden enige garantie biedt dat de student met succes kleinere opdrachten kan uitdiepen. Wellicht kan de verlenging van de stageduur gerealiseerd worden in het kader van de nieuwe bachelor-masterstructuur, waarbij de stage liefst op het einde van het academiejaar wordt gesitueerd.

1.8 internationale dimensie

De opleiding fungeert als motor van de IDEM (International Design Education Meeting). Jaarlijks nemen enkele studenten en docenten deel aan de IDEM-workshops. Sinds een drietal jaren nemen ook een beperkt aantal studenten deel aan Erasmusprojecten en lopen enkele studenten stage in het buitenland. Uit het gesprek met de studenten is gebleken dat er in de kandidaturen veel belangstelling bestaat voor internationalisering, maar dat het enthousiasme in de meesterschapsjaren niet erg groot meer is, omdat ze vinden dat de dienst internationalisering ronduit slecht werkt. Van internationale uitwisseling van docenten, buitenlandse gastcolleges, publicaties in vreemde talen en vooral van samenwerking met buitenlandse ontwerp/designopleidingen is weinig of geen sprake.

Door zijn gunstige centrale ligging in West-Europa ondervindt de opleiding Productdesign, zoals eerder reeds geschetst, een sterke concurrentie van andere gelijkaardige opleidingen. Dit leidt er thans toe dat de opleiding geen sterk imago heeft, maar veeleer een provinciaal karakter vertoont met studenten en docenten uit de eigen regio. Er zijn nochtans mogelijkheden, want binnen een straal van 100 kilometer liggen niet alleen veel belangrijke steden, maar ook de belangrijkste industriegebieden en onderzoekscentra voor 'hightech' van West-Europa. De studenten en de vertegenwoordigers van de afgestudeerden en van het werkveld zijn van oordeel dat de opleiding zich te weinig profileert, een mening die de visitatiecommissie ten volle deelt. De opleiding moet inderdaad een ander imago proberen op te bouwen en via specialisatie een eigen identiteit en competentie zien te verwerven. Internationale partnerschappen en uitwisselingen zijn daarvoor het middel bij uitstek, maar dit betekent ook dat de diensten public relations en internationalisering in het departement sterker worden uitgebouwd, met op zijn minst een halftijdse vaste coördinator.

1.9 leersituatie

Interactieve curricula (met gebruik van het netwerk en het internet), studiemateriaal in digitale vorm en e-learning veronderstellen onder meer een aangepaste didactiek en leeromgeving. Daar kan nog heel wat aan verbeterd worden.

Het traditionele cursusmateriaal dat de visitatiecommissie heeft kunnen inkijken, is erg divers van kwaliteit. Er zijn uitgewerkte cursussen, maar ook een aantal al te beknopte syllabi. In elk geval dient er zeker in een opleiding Productdesign meer aandacht besteed te worden aan de grafische vormgeving. Bronvermelding door middel van voetnoten of bibliografie en een lijst met aanbevolen literatuur ontbreken vrijwel altijd. Het studiemateriaal voor de humane wetenschappen is ook te onoverzichtelijk van opbouw en blijft soms beperkt tot een verzameling fotokopieën, waarvan de studeerbaarheid twijfelachtig is. De cursus kunststoffen voor het 1e jaar is, ook gezien het aantal studiepunten, wel erg omvangrijk. De commissie heeft de indruk dat het studiemateriaal over het algemeen aan enige herwerking en actualisering toe is.

1.10 toetsing en evaluatie

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt bij dit thema in de sterkte/zwakte-analyse geen enkel aandachtspunt. Nochtans hebben de studenten hierover tijdens het gesprek duidelijk hun onvrede geuit, althans wat de praktijk- en afstudeeropdrachten betreft. Ondanks het betrekken van verscheidene evaluatoren en externen bij de evaluatie, ervaren de studenten nog altijd een grote subjectiviteit. Wat door de ene docent de hemel in wordt geprezen, wordt door de andere verguisd. Er zullen dus zo helder mogelijk criteria moeten worden ontwikkeld, zowel voor de objectieve (technische) als voor de meer subjectieve (kunstzinnige) aspecten van een project, en bovendien zal de wijze van evalueren transparanter moeten worden gemaakt.

1.11 studie- en studentenbegeleiding

Het totale aantal studenten Productdesign schommelt, bekeken over de voorbije 5 academiejaren, rond de 80. Het aantal vrouwelijke studenten bedraagt nagenoeg één derde. De voorbije 2 academiejaren is het aantal eerstejaars gedaald met bijna 20 procent. Dit is een zorgelijke ontwikkeling, omdat hierdoor ook de mogelijkheid van een strenge selectie beperkt wordt. Volgens de studenten is de artistieke toelatingsproef overigens weinig diepgaand en zijn de docenten erg mild bij de beoordeling (al krijgt een geïnteresseerde soms toch wel eens de raad niet aan de opleiding te beginnen).

De studenten blijken tevreden te zijn over de studie- en studentenbegeleiding, maar hebben er eigenlijk ook niet zoveel behoefte aan.

1.12 studeerbaarheid en studierendement

Hoewel de studielast nog evenwichtiger gespreid kan worden over de verschillende studie jaren, klagen de studenten niet, integendeel zelfs. Wel vinden ze dat ze thuis nog vrij veel werk hebben.

Het slaagpercentage in de eerste kandidatuur ligt vrij hoog (ongeveer 60 procent). Dat geldt ook voor de andere jaren (90 à 100 procent).

1.13 afgestudeerden

Voor de afgestudeerden en voor de opleiding zelf zijn systematische contacten met het werkveld belangrijk. Uit het gesprek met de studenten van de meesterschapsjaren is gebleken dat ze erg positief staan tegenover deze samenwerking via stage en projecten, en het op prijs zouden stellen mochten deze contacten nog geïntensiveerd worden.

De feedback uit de markt is niet alleen belangrijk voor permanente verbetering en bijsturing van de opleiding, maar biedt voor veel studenten ook nog enige houvast in die eerste harde confrontatie met de werkelijkheid. Een aantal afgestudeerden starten immers een eigen bedrijfje, waarbij het hen maar al te vaak ontbreekt aan de noodzakelijke praktische bedrijfstechnische en economische kennis.

Volgens de afgestudeerden met wie de visitatiecommissie heeft kunnen praten, is het in de huidige marktsituatie moeilijk om werk te vinden. Het zelfevaluatierapport bevat nochtans alleen maar positieve informatie over de beroepsmogelijkheden van de afgestudeerden. 90 procent van de afgestudeerden vindt binnen één jaar werk. Dit blijkt ook uit de informatie verstrekt door de Nederlandse ontwerp/designopleidingen.

Daar wordt in één geval zelfs beweerd dat 98 procent van de afgestudeerden na één jaar al een baan heeft. In alle cijfermateriaal wordt echter verzwegen dat het percentage gebaseerd is op het aantal respondenten (meestal 60 à 70 procent). Ook wordt niets gezegd over de soort en kwaliteit van de banen en de honorering. Men mag er dus gerust van uitgaan dat er een ernstige discrepantie is met de werkelijke toestand. Objectief onderzoek naar de beroepsmogelijkheden van afgestudeerden door een neutrale instantie is dringend gewenst, temeer daar het aantal ontwerp/designopleidingen nog steeds toeneemt.

Het thema waardering door de maatschappij blijft in het zelfevaluatierapport ook duidelijk onderbelicht. De opleiding zou meer inzicht moeten hebben in de vraag naar het product en de tevredenheid van de klant. Daar moeten meer objectieve gegevens over worden verzameld, onder meer met het oog op het uitzetten van een toekomstgericht beleid (saneren of uitbreiden).

1.14 maatschappelijke dienstverlening

De opleiding is vooral via de afstudeerprojecten actief inzake maatschappelijke dienstverlening. Er is daarbij echter wel nog nood aan een meer systematische aanpak, vooral in verband met de praktische en administratieve ondersteuning en de juridische opvolging.

Samenwerking met producenten/bedrijfsgroeperingen, met consumentenorganisaties en milieugroepen kan voor de noodzakelijke verbinding zorgen tussen opleiding en praktijk. Het kost echter veel tijd en inspanning om dit soort samenwerkingsverbanden goed te laten verlopen en ook de inpassing in het opleidingsprogramma is geen sinecure. Eigenlijk vereist ook dit onderdeel, net als public relations en internationalisering, een vaste medewerker-coördinator die ook instaat voor de samenwerking met andere instituten en maatschappelijke diensten, de organisatie van de stage en de verdere uitbouw en professionalisering van de IDEM.

1.15 onderzoek

De opleiding participeerde tot op heden nog niet in wetenschappelijke of andere onderzoeksopdrachten. Op departementaal niveau is een eerste aanzet gegeven voor een actieplan tot ontwikkeling van systematische onderzoeksprogramma's op een aantal specifieke domeinen in het kader van de academisering van het onderwijs. Er is terzake echter nog niets concreet gerealiseerd.

1.16 beoefening en ontwikkeling van de kunsten

De resultaten van veel praktijkopdrachten en afstudeerwerken worden vaak extern tentoongesteld of gepubliceerd. Daarnaast is er nog de bijdrage van de artistieke docenten in het kader van hun nevenactiviteiten of in functie van hun onderwijsopdracht.

Er heerst in de opleiding inderdaad een sterke affiniteit met kunst en creativiteit. Het artistieke aspect mag in een designopleiding echter geen overheersende rol gaan spelen, want dit kan negatieve gevolgen hebben bij de industriële ontwikkelingsprocessen en de marketing-geïoriënteerde productontwikkeling.

2 conclusies

De opleiding Productdesign is een degelijke opleiding die zeker haar bestaansrecht heeft bewezen, maar wat de toekomst betreft, is er toch reden voor ernstige ongerustheid.

Als **sterke punten** vermeldt de commissie graag de volgende:

- Het zelfevaluatie-rapport is degelijk en bijzonder openhartig, alleen is het jammer dat de docenten niet geraadpleegd werden bij het samenstellen ervan en dat met hun reacties achteraf geen rekening werd gehouden. De verstrekte informatie stemt in enkele zeldzame gevallen ook niet helemaal overeen met die in de studiegids 2001-2002.
- Het gebouw heeft karakter en biedt veel ruimte en mogelijkheden, die echter niet ten volle benut worden.
- De studenten ervaren een grote vrijheid en voelen zich niet als een nummer behandeld.
- De opleiding is de motor van de IDEM, een uniek en interessant initiatief.

Naast deze en andere sterke punten zijn er ook een aantal **aandachtspunten**:

- De mission statement is te generisch en niet helder genoeg, en biedt daardoor onvoldoende aanknopingspunten om tot een specifieke opleiding met een eigen identiteit en imago te komen.

- De leegloop van de voorbije jaren heeft ernstige negatieve gevolgen gehad voor de opleiding. Een aantal docenten met praktijkervaring die richtingbepalend zijn geweest voor het niveau en de kleur van de opleiding, zijn vertrokken.
- Heel wat docenten missen de achtergrond van de praktijk van de beroepsuitoefening. Dit gemis wordt vooral in de meesterschapsjaren gevoeld. Het is dan ook noodzakelijk om op korte termijn te voorzien in vervanging, respectievelijk aanvulling, van het docententeam met docenten met praktijkervaring. Dit kan het best gebeuren door het aantrekken van gastdocenten.
- Het gebouw heeft door achterstallig onderhoud een negatieve uitstraling en het werkt door de vele kleine kamertjes isolationisme in de hand. De werkplaatsen zijn behoorlijk voorzien van apparatuur, maar onoverzichtelijk en moeilijk te beheren. Ze zouden ook na 17.00 uur toegankelijk mogen zijn. Het gebouw mag ook ontstoft worden. De keramische werkplaats wordt niet meer gebruikt en ligt er verkommerd bij. Het departement heeft ook dringend nood aan een presentatieruimte.
- De ICT-uitrusting is erg beperkt: er zijn te weinig printers, plotters en scanners en de server zorgt geregeld voor problemen.
- Er bestaat geen eensgezindheid over de positie die de opleiding moet kiezen op de glijdende schaal tussen creativiteit (ideeën) en techniek (realisatie). Ergens daartussen ligt op die schaal 'vormgeving'. Daarbij dient er een intensieve samenwerking - met 'technology transfer' - tot stand te komen met de andere basisopleidingen in het departement.
- Er wordt verhoudingsgewijs te veel vergaderd over intern organisatorische zaken, en er wordt te weinig aandacht besteed aan de gesignaleerde knelpunten in het opleidingsprogramma.
- Er is inzake opleidingsconcept en didactische aanpak kennelijk een te abrupte overgang van het 2e naar het 3e studiejaar. Onmiddellijke actie terzake is geboden.
- Een stageperiode van 8 weken wordt door vrijwel iedereen (studenten, docenten, afgestudeerden en werkveld) als veel te kort ervaren. De stageperiode zou tussen 3 en 6 maanden moeten liggen, wat meer overeenstemt met wat gebruikelijk is en de belangen van zowel de studenten als de bedrijven dient.
- Wil de opleiding haar uniciteit en onafhankelijke positie handhaven, dan zal ze zich veel duidelijker moeten profileren om zo een eigen identiteit en imago te creëren. De naam van het departement, 'Audiovisuele en Beeldende Kunsten', dekt alvast niet de lading en de intentie van de opleiding Productdesign. De visitatiecommissie vraagt zich overigens af of de uniciteit die alle designopleidingen claimen wel zo wenselijk is en of het vak niet meer gediend zou zijn met een meer algemeen herkenbare en gegarandeerde kwaliteit van alle ontwerp/designopleidingen, zodat het bedrijfsleven een

duidelijker beeld zou hebben van de kwaliteit die ze binnenhalen bij het aantrekken van een designer of designbureau.

- Er is geen uitwisseling met andere ontwerp/designopleidingen (noch in Vlaanderen, noch in het buitenland). Er moet dringend werk worden gemaakt van samenwerking en samengaan met andere opleidingen.

Lou Beeren (1940) heeft zijn opleiding tot industrieel vormgever gevolgd aan de Akademie Voor Industriële Vormgeving Eindhoven (AIVE). Na een korte freelance periode, heeft hij 23 jaar voor Philips gewerkt, o.a. als design manager voor groot- en kleinhuishoudelijke apparaten. Gedurende deze periode heeft hij 7 jaar gewoond en gewerkt in Italië. Van 1987-1995 was hij als hoofd docent verbonden aan de AIVE. Sinds 1990 heeft hij een zelfstandig ontwerp bureau en werkt voornamelijk voor internationale bedrijven. Veel van zijn ontwerpen hebben belangrijke internationale prijzen gewonnen. Daarnaast geeft hij nog regelmatig gastlessen in binnen- en buitenland.

Frans de la Haye (1943) is industrieel ontwerper met een zelfstandig designbureau, dat voornamelijk internationaal werkt. Naast zijn ontwerp bureau was hij gedurende 5 jaar departementshoofd en docent aan de Design Academie Eindhoven. Heden is hij daar nog steeds bestuurslid.

Freddy Puts (1946) is doctor in de Germaanse filologie en heeft een lange loopbaan als lesgever in de graduaatsopleidingen achter de rug. In opdracht van het departement onderwijs heeft hij als voorzitter deelgenomen aan de doorlichtingen in het hoger onderwijs, georganiseerd door de vroegere inspectie hoger onderwijs. Hij is sinds 2001 op TBS 55+. Recent heeft hij voor VLHORA een onderzoek gedaan naar de inhoudelijke kwaliteiten van de hogeschoolopleidingen in Vlaanderen.

Werner Schultze-Bahr (1942) heeft een diploma industriedesigner van de universiteit van Kassel. Hij heeft lange tijd gewerkt als industrial designer in de industrie. In 1985 is hij docent geworden aan de universiteit van Eindhoven. Sinds 1994 is hij werkzaam aan de Hochschule Magdeburg, waar hij de afdeling industrial design heeft opgericht. Daarnaast heeft hij sinds 1972 een freelance industrial design bureau. Hij is vertrouwd met de Nederlandse instituten (Eindhoven, Delft en de Rietveldacademie). In België is hij vertrouwd met de Katholieke hogeschool Mechelen, waar binnen de opleiding interieurvormgeving industrieel design aan bod komt.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht, ...);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoekskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);

- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers, ...);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkmiddelen;
- studenten- en docentfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven, ...)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie, ...)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studiejaar/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

bijlage 3

---

bezoekschema

maandag 6 mei 2002

18.00 uur voorbereidende vergadering

dinsdag 7 mei 2002

09.00 - 09.30 uur algemeen directeur en departementsdirecteur
09.30 - 10.00 uur opleidingsverantwoordelijke
10.00 - 10.30 uur kwaliteitsverantwoordelijke
10.30 - 11.30 uur rondleiding met gelegenheid om werkvoorbeelden te bekijken/bevragen
11.30 - 12.30 uur inzage in de bijlagen en bijkomende gevraagde documentatie
12.30 - 14.00 uur middagpauze
14.00 - 15.00 uur studenten uit het eerste en tweede jaar, minimum 5 en maximum 10, inclusief studentenvertegenwoordiging
15.00 - 16.00 uur studenten uit het derde en vierde jaar, minimum 5 en maximum 10, inclusief studentenvertegenwoordiging
vanaf 16.00 uur (*)

- afgestudeerden: 3 personen uit de laatste 3 afstudeerjaren
- personen uit het werkveld die gedurende langere tijd studenten op stage begeleiden (hierbij worden de effectieve stagementoren in de bedrijven bedoeld)

woensdag 8 mei 2002

09.00 - 10.00 uur de coördinator organisatie, onderwijs en kwaliteitszorg binnen de opleiding
10.00 - 11.30 uur de docenten
11.30 - 12.30 uur inzage in de bijlagen en bijkomende gevraagde documentatie
12.30 - 14.00 uur middagpauze
14.00 - 14.30 uur vrij spreekuur
14.30 - 15.30 uur intern werkoverleg van de commissie
15.30 uur mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken

(*) of vanaf het tijdstip van beschikbaarheid